

Nr 232.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående anslag till stadsmissionen i Stockholm för dess förebyggande alkoholistvårdsverksamhet.

(3:e avd.)

I en inom andra kammaren av herr *Johnsson* i Stockholm väckt motion (II: 140) har hemställts, att riksdagen ville bevilja ett anslag för nästkommande budgetår av 10 000 kronor att efter socialstyrelsens beprövande tilldelas stadsmissionen i Stockholm för dess alkoholistvårdsverksamhet.

Beträffande de motiv, som anförts till stöd för förslaget, får utskottet hänvisa till motionen.

1946 års alkoholistvårdsutredning har i anledning av motionen gjort ett uttalande, vilket tillställts utskottet i form av en den 3 juni 1947 dagtecknad promemoria, fogad såsom bilaga till detta utlåtande. (*Bilaga.*)

Den verksamhet, till vilken motionären föreslår statsbidrag, bedrivs i *Utskottet*. form av en poliklinik för medicinsk behandling av alkoholmissbrukare, öppnad i oktober 1946 i samråd med socialstyrelsens nykterhetsvårdsbyrå. Alkoholistvårdsutredningen har ansett värdefullt, att densamma fortgår såsom experimentverksamhet under den pågående utredningen. Med hänsyn till vad utskottet jämväl i övrigt inhämtat om verksamheten, har utskottet funnit sig böra tillstyrka att visst tillfälligt understöd lämnas densamma av allmänna medel. Det i motionen föreslagna beloppet, mot vars storlek utskottet ej funnit anledning till erinran, torde böra anvisas i form av ett särskilt, obetecknat anslag, benämnt Bidrag till Stockholms stadsmission för viss alkoholistvårdande verksamhet. På Kungl. Maj:t torde få ankomma att utfärda närmare bestämmelser rörande anslaget disposition och de villkor, vilka lämpligen böra förenas med understödets utbetalande.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Stockholms stadsmission för viss alkoholistvårdande verksamhet* för budgetåret

1947/48 under V a huvudtiteln anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

Stockholm den 19 juni 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 231.

P. M.

till Riksdagens Statsutskott.

Med anledning av motion nr II:140 innevarande år av herr Johnsson i Stockholm om anslag till Stockholms stadsmissions nykterhetsvårdsbyrå har 1946 års alkoholistsvårdsutredning beslutat göra följande uttalande.

Intresset för att skapa förbättrade möjligheter att polikliniskt behandla alkoholmissbrukare och på medicinsk basis lämna dem och deras anhöriga råd synes vara stort bland både företrädare för det allmännas olika människovårdande organ och allmänheten. Den förnämsta orsaken härtill är en allt starkare och allmänna omfattad önskan att med de medicinska hjälpmedel, som kunna stå till buds, söka *bota* flera alkoholmissbrukare än som hittills varit möjligt och icke endast skydda samhället och enskilda mot dem. En annan viktig orsak till att uppslaget med »öppen», medicinsk behandling av alkoholmissbrukare vid särskilda polikliniker vunnit allt flera understödjare är det förhållandet, att allmänheten — både alkoholmissbrukarna själva och deras anhöriga — endast motvilligt vänder sig till nykterhetsnämnderna. En alkoholistpoliklinik, som icke använder så repressiva åtgärds- och behandlingsformer som en nykterhetsnämnd, torde ha större utsikter att ingiva förtroende och övervinna den psykologiskt förklarliga motviljan mot att överhuvud söka hjälp och att söka den hos offentlig myndighet. I den mån man kan få till stånd dylika polikliniker torde man därigenom kunna få kontakt med allt fler av de säkerligen talrika, anonyma alkoholmissbrukarna i samhället för att erbjuda och meddela dem sakkunnig hjälp på ett prognostiskt gynnsammare stadium än vad som för den här åsyftade gruppen alkoholmissbrukare hittills i allmänhet kunnat ske genom nykterhetsnämndsverksamheten. Att speciella alkoholistpolikliniker tydligen möta ett stort vård- och hjälpbehov och också synas kunna göra viktiga terapeutiska insatser på alkoholistsvårdens område måste anses styrkt genom gynnsamma resultat av hittills gjorda försök med poliklinisk verksamhet av sådan karaktär. Att dessa polikliniker dessutom kunna få en betydelsefull uppgift som diagnosticeringsställen är ställt utom allt tvivel.

Staten bör givetvis vara intresserad av att tränga tillbaka alkoholskadorna i samhället och bör då också finna det förenligt med detta intresse att främja jämväl tillkomsten av alkoholistpolikliniker genom ekonomiska insatser, vilka bli ännu angelägnare i samma mån som statsmakterna genom reformerad lagstiftning giver alkoholistsvården en mera medicinsk betoning. Frågan gäller endast formen för statens ekonomiska medverkan. Bör det allmänna självt anordna och driva medicinska hjälpstationer av öppen typ för alkoholmissbrukare eller lämna ekonomiska bidrag till dylika på enskilt initiativ tillskapade stationer? De polikliniker, som f. n. äro i verksamhet och alla nyligen öppnats, ha tillkommit på initiativ av både det allmänna (vid sjukhus i Stockholm, Umeå och Sundsvall) och enskild institution (Stockholms stadsmissions nykterhetsvårdsbyrå, som upprättades efter att socialstyrelsen uttalat sitt positiva intresse för att en sådan byrå kom till stånd). Den större förmåga att hos vårdbehövande alkoholmissbrukare väcka vilja att låta sig omhändertagas för anstaltsvård, som enligt vad den

praktiska alkoholistvårdsverksamheten visat den enskilda alkoholistanstalten i jämförelse med den statliga äger, torde ha sin motsvarighet i den i enskild regi bedrivna alkoholistpoliklinikens övertag, då det gäller att draga till sig alkoholskadade, som äro i behov av behandling i en eller annan form. Bland de omkring 200 fall stadsmissionens nykterhetsvårdsbyrå hittills tagit befattning med finnes ett stort antal alkoholmissbrukare, vilka ännu icke hunnit socialt förfalla men utan att upptäckas av de offentliga nykterhetsvårdsorganen med stor sannolikhet skulle ha gjort detta, om ej de själva eller deras anhöriga sökt hjälp hos byrån. Omkring 10 procent av hela antalet fall, bland vilka även återfinnas personer hemmahörande i orter utanför Stockholm, ha efter samtal med byråns läkare frivilligt ingått å alkoholistanstalt. Skäl tala sålunda för att visst utrymme och ekonomiskt stöd av det allmänna lämnas även på enskilt initiativ tillkomna alkoholistdispensärer eller -polikliniker, vilka såsom i här förevarande fall utrustats med för arbetsuppgifterna fullt kvalificerad personal.

Gentemot den genom ifrågavarande motion gjorda framställningen om statsbidrag kan den invändningen göras, att anslag icke brukas beviljas för att möta ett nytt behov inom ett verksamhetsområde, vars förhållanden äro föremål för utredning. Här är det emellertid fråga om ett engångsanslag till vad man närmast kan beteckna som experimentverksamhet på alkoholistvårdens område. Genom ett sådant anslag, som skapar förutsättningar för att stadsmissionens alkoholistpoliklinik fortsätter sin verksamhet ytterligare ett år, skulle praktiska erfarenheter rörande i enskild regi bedrivna, poliklinisk verksamhet för alkoholmissbrukare kunna samlas, vilka kunde bli av värde vid sådana alkoholistvårdsreformers genomförande, som nu endast kunna teoretiskt skisseras. Anslaget skulle då närmast få karaktären av en utredningskostnad och invändningen att anslag ej böra beviljas till nya ändamål, innan pågående utredningsarbete avslutats, bortfalla.

Då utredningen ännu icke behandlat frågan om allmänna åtgärder för förbättrade medicinska vård- och behandlingsmöjligheter för alkoholister, anser sig utredningen förhindrad att härutöver göra några principiella uttalanden. Utredningen anser dock med hänsyn dels till att Stockholms stadsmissions initiativ ligger i linje med utredningens direktiv och vad som torde komma att utgöra en del av utredningens blivande förslag till reformer på ifrågavarande område, dels till det begärda anslaget engångskaraktär, dels ock till önskvärdheten av att experimentverksamhet efter denna linje bedrivs skäl tala för beviljande av det begärda anslaget. Såsom villkor för ett eventuellt anslag synes böra föreskrivas, att stadsmissionens nykterhetsvårdsbyrå skall samarbeta med de offentliga nykterhetsvårdsorganen samt vid verksamhetens utövande i tillämpliga delar iakttaga alkoholistlagens bestämmelser.

Stockholm den 3 juni 1947.

THORWALD BERGQUIST.